

Factsheet Unesco Werelderfgoed

Spelers bij het verdrag

- **Algemene Vergadering:** 194 leden, komt elke twee jaar samen tijdens de Algemene Conferentie van Unesco in Parijs. De AV kiest het Werelderfgoedcomité en keurt onder meer het budget goed.
- **Werelderfgoedcomité:** 21 leden, mandaat in praktijk 4 jaar. Komt jaarlijks samen en bespreekt/besluit: nieuwe inschrijvingen op de Lijst, *State of Conservation Reports*, Lijst Werelderfgoed in Gevaar en eventuele *de-listing*.
- **Werelderfgoedcentrum:** sinds 1992 het aanspreekpunt binnen Unesco voor werelderfgoedgerelateerde zaken. Verantwoordelijk voor het dagelijkse management van het verdrag, ondersteuning aan lidstaten bij nominaties en organisatie van bijeenkomsten. Biedt internationale ondersteuning uit het Werelderfgoedfonds.
- **Adviesorganen:** Icomos (cultuur/hybride), Iucn (natuur) en Iccrom (expertise & training). Verantwoordelijk voor het geven van advies aan het Comité in haar overwegingen door middel van technische evaluaties, rapportages over de staat van het beheer van de werelderfgoederen en onderzoek en training aan beheerders.

Unesco

Unesco, de *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*, is opgericht in 1945. Unesco is een gespecialiseerde organisatie van de Verenigde Naties. Haar doel is het waarborgen van vrede en veiligheid door het bevorderen van samenwerking tussen lidstaten op het gebied van onderwijs, wetenschap, cultuur en communicatie. Door middel van activiteiten binnen deze domeinen streeft Unesco naar de ontwikkeling van universele waarden en verbetering van de leefomstandigheden van alle mensen ter wereld. Lidstaten bepalen de koers van Unesco. Momenteel zijn 194 landen lid. Ook kent Unesco 11 geassocieerde leden waaronder Curaçao, Aruba en Sint Maarten. Aan het hoofd van de organisatie staat directeur-generaal Audrey Azouley.

Cultuur

Cultuur is het bekendste onderdeel uit het mandaat van Unesco. De conventies over werelderfgoed, immaterieel erfgoed en de bescherming van erfgoed tijdens een gewapend conflict en tegen illegale handel zijn bekend en invloedrijk. Unesco zet zich in voor het beschermen van cultuur en ze bevordert culturele diversiteit. Dat doet de organisatie door middel van de conventies, maar bijvoorbeeld ook door ondersteuning te bieden tijdens conflicten en rampen.

Wederzijds begrip

Naast de bescherming die erfgoederen krijgen door plaatsing op de Werelderfgoedlijst bevordert deze status ook het wederzijds begrip tussen culturen. Niet elk werelderfgoed is per se mooi, maar alle zijn op een bepaalde manier uniek, van groot belang voor de mensheid en onvervangbaar.

Werelderfgoedverdrag

Het verdrag bestaat sinds 1972 en is bedoeld om cultureel en natuurlijk erfgoed dat van unieke en universele waarde is voor de mensheid beter te kunnen bewaren voor toekomstige generaties. Het Werelderfgoedverdrag is het meest bekende van Unesco en door 194 lidstaten (en voormalig lid Israël) ondertekend. De landen die het verdrag hebben geratificeerd, hebben met elkaar afgesproken dat zij zich zullen inzetten voor identificatie, bescherming, behoud, het toegankelijk maken en het overdragen aan komende generaties van cultureel erfgoed binnen hun landgrenzen.

Meer informatie over het verdrag: <http://whc.unesco.org/en/conventiontext/>

Werelderfgoedstatus

- OUV: De site (cultuur, natuur of combinatie van beide) moet van *Outstanding Universal Value* (OUV) zijn. Van uitzonderlijke universele waarde. Het erfgoed is uniek en onvervangbaar.
- Om de OUV te kunnen bepalen worden 10 criteria gehanteerd, 6 culturele en 4 natuurlijke. Het genomineerde erfgoed moet aan minimaal 1 van de 10 criteria voldoen. (Zie pagina 3 van deze factsheet voor de volledige omschrijving).
 - i. meesterwerk van menselijk vernuft
 - ii. belangrijke uitwisseling van waarden
 - iii. getuige van traditie/beschaving
 - iv. typerend voor bepaalde architectuur
 - v. uitzonderlijk gebouw/landschap
 - vi. associatieve waarde
 - vii. natuurlijke schoonheid
 - viii. geologische processen
 - ix. ecologische/biologische processen
 - x. biodiversiteit
- Authenticiteit en/of integriteit: Gekeken wordt naar de attributen die de OUV van de site bepalen: o.a. ontwerp, materiaal, vakmanschap en setting, maar ook sociale en culturele aspecten
Authenticiteit: link tussen de elementen van de site en de OUV
 - geldt niet voor natuurlijk erfgoed
 - voorwaarden hangen af van het type cultureel erfgoed en de culturele context
 - informatiebronnen geloofwaardig en eerlijk?*Integriteit*: compleetheid en intactheid van de attributen die de OUV bepalen
 - geldt voor natuurlijke en culturele objecten
 - voor culturele sites (sinds 2005)
- Beschermings- en managementsysteem: managementplan, nominatiedossier

Operational Guidelines

Overzicht met procedures en richtlijnen om verdrag toe te passen en uit te voeren. Meer informatie:

<http://whc.unesco.org/en/guidelines/>

Werelderfgoedlijst

Landen die het Werelderfgoedverdrag hebben ondertekend mogen nationale sites voordragen voor plaatsing op de internationale lijst, de Werelderfgoedlijst. Om een internationale voordracht te kunnen doen, moet het land eerst een voorlopige lijst opstellen van potentieel werelderfgoed binnen de landgrenzen.

2023

1157 werelderfgoederen
218 natuurlijke sites
900 culturele sites
39 hybride sites (natuur + cultuur)
43 grensoverschrijdende sites (transboundary)
55 sites in gevaar
In 167 landen
Sinds 1978 zijn 3 sites van de lijst gehaald (Oman Oryx Sanctuary, Dresden Elbe Vallei, Liverpool Historisch havengebied)

Bezoek www.unesco.nl, met daarop een interactieve kaart met alle 1157 werelderfgoedsites.

Procedure inschrijving

Voordat een genomineerde site werelderfgoed wordt, moeten verschillende stappen ondernomen worden:

- Voorlopige Lijst
- Nominatiedossier opstellen / voorbereiden (beheerplan, vergelijkende analyse)
- Inspectie door adviesorganen (bezoek / evaluatie / rapportage aan Werelderfgoedcomité)
- Beoordeling door Werelderfgoedcomité: (inschrijving, terugverwijzing, uitstel of afwijzing)

Werelderfgoed in Nederland

Het Koninkrijk der Nederlanden heeft het Werelderfgoedverdrag in 1992 geratificeerd en heeft twaalf werelderfgoederen. Elf in Nederland en één in Curaçao:

- Amsterdamse Grachtengordel
- Droogmakerij De Beemster
- Hollandse Waterlinies (Stelling van Amsterdam uitgebreid met de Nieuwe Hollandse Waterlinies)
- Koloniën van Weldadigheid (samen met België)
- Molencolplex Kinderdijk-Elshout
- Neder-Germaanse Limes (samen met Duitsland)
- Rietveld Schröderhuis
- Schokland en omgeving
- Stelling van Amsterdam
- Van Nellefabriek
- Waddenzee (samen met Duitsland en Denemarken)
- Ir. D.F. Woudagemaal; Willemstad (Curaçao)

Selectiecriteria Unesco Werelderfgoed

- (i) het erfgoed vertegenwoordigt een meesterwerk van het menselijk creatief vernuft;
- (ii) het erfgoed vertoont een belangrijke uitwisseling van menselijke waarden – gedurende een bepaalde periode of binnen een cultureel gebied in de wereld – voor ontwikkelingen in architectuur of technologie, monumentale kunsten, stadsontwerp of landschapsinrichting;
- (iii) het erfgoed getuigt van een unieke, of ten minste een exceptionele, culturele traditie of beschaving die nog voortleeft of is verdwenen;
- (iv) het erfgoed is een uitzonderlijk voorbeeld van een type gebouw, een architectonisch of technologisch geheel, of een landschap, dat (een) belangrijke fase(s) van de menselijke geschiedenis weergeeft;
- (v) het erfgoed is een uitzonderlijk voorbeeld van een traditionele menselijke nederzetting, traditioneel landgebruik of zeegebruik, typerend voor een cultuur (of culturen) of een menselijke interactie met de omgeving, in het bijzonder wanneer het kwetsbaar is geworden als gevolg van onomkeerbare veranderingen;
- (vi) het erfgoed wordt direct of tastbaar geassocieerd met gebeurtenissen of levende tradities, met ideeën, met overtuigingen, met artistieke en literaire werken van uitzonderlijke universele betekenis. (Het Werelderfgoedcomité is van mening dat dit criterium bij voorkeur dient te worden gebruikt in combinatie met andere criteria);
- (vii) het erfgoed bevat ongeëvenaarde natuurfenomenen of -gebieden van uitzonderlijke natuurlijke schoonheid en esthetisch belang;
- (viii) het erfgoed bevat uitzonderlijke voorbeelden die belangrijke fases in de geschiedenis van de aarde weergeven, inclusief de getuigenis van het leven – zoals het fossielenarchief –, belangrijke voortgaande geologische processen in de ontwikkeling van landvormen, of belangrijke geomorfologische of fysisch-geografische elementen;
- (ix) het erfgoed bevat uitzonderlijke voorbeelden van belangrijke voortgaande ecologische en biologische processen in de evolutie en ontwikkeling van ecosystemen en habitats van planten en dieren, op het land, in zoet water, aan de kust en in de zee;
- (x) het erfgoed bevat de belangrijkste en meest waardevolle natuurlijke leefgebieden voor het ter plekke behouden van biodiversiteit, waaronder gebieden met bedreigde soorten die van uitzonderlijke universele waarde zijn vanuit het gezichtspunt van wetenschap of natuurbehoud.

Naast bovenstaande selectiecriteria zijn de bescherming, het management, **de authenticiteit en integriteit** van het erfgoed belangrijke overwegingen.

Sinds 1992 zijn belangrijke interacties tussen mensen en hun natuurlijke omgeving erkend als **cultuurlandschappen**.